

نشانه های قطعی الوقوع ظهور از منظر قرآن

مینا نامی^۱

چکیده

ظهور و منجی در دوران آخر الزمان باوری قطعی و همگانی است. ادیان و شریعت های مختلف چه توحیدی و چه غیر توحیدی این خبر را به پیروان خود داده اند. و اسلام هم با مبانی قوی نظری و علمی موضوع ظهور و نشانه های آن را بیان می کند. از زمان ظهور اسلام، پیامبر اکرم و اهل بیت علیهما السلام، صحابه و یاران ایشان عهده دار تبیین فرهنگ مهدویت بوده اند. پژوهش حاضر به روش توصیفی، تحلیلی و با مراجعه به منابع کتابخانه ای و با هدف معرفی نشانه های قطعی الوقوع ظهور از منظر قرآن انجام گرفته و در پایان با بررسی نشانه های قطعی الوقوع ظهور به ویژه پنج نشانه حتمی می پردازد. این نشانه ها شامل: خروج یمانی، سفیانی، ندا آسمانی، کشته شدن نفس زکیه و فرو رفتن لشکر سفیانی در بیداء هستند. در نتیجه این مقاله با تحلیل هر یک از این نشانه ها به اثبات قطعی بودن این نشانه ها و ارتباطشان با ظهور می پردازد.

کلید واژه ها: مهدویت، ظهور، آخر الزمان، نفس زکیه، قرآن.

۱ - طلبه سطح ۲- حوزه علمیه خدیجه خاتون (س)

مقدمه

همه ی مسلمانان اعم از شیعه و اهل سنت منتظر ظهور قائم هستند. بلکه همه ی بشریت می داند که کسی خواهد آمد که منجی این جهان است. و آن را به سمت توحید رهنمون می کند. چون جهانی به این گستردگی نیازمند رهبری الهی است که معتقد به نظام الهی و حاکمیت اسلام باشد. این ظهور که به معنای آشکار و پیدا شدن است علائم و نشانه هایی دارد که برخی از این نشانه ها نزدیک به زمان ظهور و بعضی دیگر نشانه هایی که در سال ظهور اتفاق می افتد خود به دو قسم حتمی و غیر حتمی تقسیم می شوند. این نشانه های حتمی در روایات به پنج یا شش علامت محصور گردیده است. حضرت علی علیه السلام می فرمایند: از نشانه هایی که قبه قطع واقع خواهد شد: خروج سفیانی، خسف در سرزمین بیداء، قتل نفس زکیه، ندای آسمانی و خروج یمانی است. که برخی از آن ها به دنبال برخی دیگر پی در پی رخ خواهد داد. هر چند لازم به ذکر است که شاید خدا نخواهد که برخی از این نشانه ها اتفاق بیفتد. اما برخی از این نشانه ها مانند صیحه ی آسمانی حتمی است و اتفاق خواهد افتاد. و در پایان به این سوالات پاسخ می دهیم که نشانه های قطعی الوقوع ظهور از دیدگاه ائمه چیست؟ کدام نشانه ها حتمی و کدام غیر حتمی است؟ آیا همه ی نشانه ها و علائم حتما اتفاق خواهد افتاد؟

مفهوم شناسی

معنای لغوی و اصطلاحی «ظهور»

ظهور در لغت به معنای آشکار و پیدا و ظاهر شدن است و در مقابل خفا می باشد، و در اصطلاح مذهب شیعه دوازده امامی برای ظهور مهدی موعود شیعیان به کار می رود. و همچنین در اصطلاح مهدویت به معنای آشکار شدن امام علیه السلام در برابر دیدگان مردم و معرفی شناساندن خود به مردم بعد از یک دوره طولانی زندگی مخفیانه است که هنگام ظهور، پرده از عنوان و نام حقیقی خویش بر می دارد و به روشنی و صراحت خود را به مردم معرفی می کند که تا آن زمان در بین مردم بوده اما به صورت ناشناس.

معنای لغوی و اصطلاحی «نشانه»

نشانه^۱ در لغت به معنی آیت، نشان، دلیل و نمودار است و در اصطلاح نشانه چیزی است که وجود یا حضور واقعیت، کیفیت یا حالات دیگری دلالت می کند. نشانه عنصری اساسی در ارتباطات است و نشانه های زبانی (حرف ها، واژه ها) غیر زبانی (تصاویر، اشیام و هر چیز دیگری که بتوان از آن معنایی استنباط کرد، در بر می گیرد.

هدف تشکیل حکومت

«أَيْنَ الْمُؤَكَّلُ لِإِحْيَاءِ الْكِتَابِ وَحُدُودِهِ» کجاست آنکه برای احیا و زنده کردن کتاب آسمانی و حدودش مورد امید و آرزوست.

اداره ی سرزمینی به گستردگی دنیا، کار دشواری است که تنها با برخورداری از رهبری الهی و کارگزاری دلسوز و معتقد به نظام الهی و حاکمیت اسلام امکان پذیر است. آری امام علی علیه السلام برای اداره ی سرزمین ها افرادی را می گمارد که به غیر از مصالح و خشنودی خداوند به چیز دیگری نمی اندیشد. روشن است کشوری که مسئولانش دارای این ویژگی ها باشند بر دشواری ها پیروز می شوند ویرانی های حکومت های پیشین با موفقیت به آبادانی تبدیل می شود. حکومت جهانی امام عصر علیه السلام در پی فراهم آوردن زمینه های بندگی خداوند منان، رشد معنوی جامعه و رساندن انسان به سر حد کمال می باشد. اهمیت و زیبایی حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه شریف در خداجویی و اعتلای کلمه ی توحید است. بسیاری از روایات به زنده شدن انسان و جهان در پرتو انوار حیات بخش نهضت مهدوی بشارت داده و این موضوع را یکی از ویژگی های بارز این نهضت برشمرده اند. همانگونه که در قرآن آمده: «ياايها الذين آمنوا استجيبوا لله ولله للرسول إذا دعاكم ما يحيكم»^۱ «ای گروه مومنان! آنگاه که خداوند و پیامبر، شما را فرا می خوانند به سوی آن چه شما را زنده می کند، آنها را اجابت کنید و به ندای آن ها لبیک گوید»^۲.

۱- انفال : آیه ۲۴.

۲- احمدی - عاطفه - تنها راه.

نشانه ها

از نزال بن سبره نقل است که می گوید: حضرت امیرالمومنین علیه السلام برای ما خطبه ای خواندند در آن خطبه ابتدا حمد خدای عزوجل نمودند. آن گاه ثنا گفتند پس بر محمد و خاندان او درود فرستادند. آنگاه فرمودند: ای مردم قبل از آنکه مرا نیاید از من بپرسید. این جمله را سه بار تکرار کرد. آنگاه صعصعه بن صوحان برخاست و سوال نمود. ای امیرمومنان دجال کی خروج می نماید؟ آن حضرت فرمودند: این امر را نشانه ها و صورت هایی است که برخی از آن ها به دنبال برخی دیگر پیایی واقع خواهد شد. دجال وقتی است که مردم نماز را می رانند و امامت را ضایع می کنند و دروغگویی را حلال داشتند و ربا خورند و رشوه گرفتند. و دین را به دنیا فروختند. و سفیهان را به کار گمارند و قطع رحم کنند و از هوای نفس پیروی نمودند و حرمت خون ها را خفیف شمردند. در چنین حالتی شتاب ... شتاب... و العجل... العجل^۱.

نشانه های ظهور را می توان به سه بخش تقسیم کرد:

نشانه های عمومی :

نشانه هایی که از آلودگی و گمراهی ها در کشورها در آستانه ی ظهور خبر می دهند.

نشانه های نزدیک به ظهور:

نشانه هایی که نزدیک ظهور را اتفاق می افتند اما نمی توان گفت که حضرت در همان موقع قیام می کنند.

نشانه های ظهور:

نشانه هایی که در سال ظهور حضرت بقیه الله - ان شاءالله - اتفاق می افتند.

تذکر: لازم به ذکر است که هیچ کس نگفته است که تمامی این نشانه ها اتفاق می افتند و شاید خدا نخواهد این اتفاق ها بیفتد. اما بعضی از این نشانه ها مانند صیحه ی آسمانی حتمی

۱ - کمال الدین - ج ۲ - ص ۵۲۶-۵۲۵.

است و اتفاق خواهد افتاد. شایسته است که با کمک احادیث اهل بیت با نشانه‌های ظهور آشنا شویم.

الف) نشانه‌های عمومی :

نشانه‌هایی که از آلودگی و گمراهی‌ها در کشورها در آستانه‌ی ظهور خبر می‌دهند. مثلاً راجع به حوادثی که قبل از ظهور در عراق اتفاق می‌افتد روایاتی داریم:

- « و شمول اهل العراق خوف لایکون معه قرار» در آن زمان اهل عراق را ترسی فرا می‌گیرد که آسایش را از مردم آن سلب می‌کند.^۱
- « و خسف بیغداد»؛ « و خسف المزوره و هی بغداد» فرو رفتگی در بغداد.^۲
- « منعت العراق در هما وقضیها» پول و غذا در عراق نایاب می‌شود.^۳

این حوادث از نشانه‌های عمومی نزدیک ظهور است هر چند انسان نمی‌تواند یقین کند این حادثه همان حادثه وعده داده شده است.

ب) نشانه‌های نزدیک به زمان ظهور:

نشانه‌های نوع دوم متنوع و فراوانند، از جمله:

- صیحه‌ی آسمانی در ماه مبارک رمضان
- درگیری و جنگ در شوال و ذیقعه
- قتل عام حجاج در ذیحجه
- شورش در محرم
- تفرقه در میان اهل شام
- آبادی بیت المقدس و کشتارهای سهمگین آن و فتح اسلامبول و خروج دجال

۱ - بحار، ج ۵۲ - ص ۲۲۱.

۲ - همان

۳ جهان در آینده - ص ۵۹.

حضرت صادق علیه السلام می فرماید: « پنج علامت قبل از قیام قائم علیه السلام است: یمانی، سفیانی، ندا کننده ای که از آسمان ندا سر می دهد. فرو برده شدن دابیداء، کشته شدن نفس زکیه ^۵.

حال به این نشانه ها می پردازیم:

صدای آسمانی: صیحه‌ی آسمانی یکی از قوی ترین عوامل است که قبل از ظهور امام علیه السلام رخ می دهد. شاید بتوان گفت که این نشانه، اعترافی است درباره حضرت و امامتش و مشروعیت قیام آن امام همام. از احادیث برداشت می شود که صدای آسمانی توسط جبرئیل است و اوست که در آسمان ندا می دهد.

احادیث مختلفی در این باب هست که می گویند: وقتی این صیحه به صدا در می آید، هرکس خوابیده بر می خیزد: هرکس که نشسته، می ایستد؛ آن که ایستاده، می لرزد و زن پرده نشین بی حجاب بیرون می آید و جالب اینکه همه آن صدا را می فهمند که چه می گوید پس نمی توان گفت که واقعه‌ای طبیعی است.

در حدیثی از امام صادق علیه السلام آمده است: هر جمعیتی آن صدا را به زبان خود می شنود^۱.

حال سوال پیش می آید که چطور همه این سخنان را می فهمند؟

مورد عجیبی نیست زیرا همانطور که تکنولوژی پیشرفت می کند زمان انتقال پیام هم سریعتر می شود و یا ... »

از مجموعه احادیث بر می آید که این ندای آسمانی چند بار تکرار می شود که به شرح زیر است:

۵ - کمال الدین - ج ۲ - ص ۶۴۹.

۱ - غیب شیخ طوسی، ص ۲۶۶.

(۱) در ماه رجب

(۲) در ماه رمضان

(۳) در ماه محرم

که مورد ماه رمضان، قوی ترین هشدار برای طغیان گران و بزرگترین بشارت برای صالحین است که در شب جمعه بیست و سوم این ماه است.^۲

سفیانی: امام صادق علیه السلام می فرماید: ما و خاندان ابوسفیان، دو خاندانی هستیم که بر سر دین خدا با هم دشمنی داریم. ما سخن خدا را تصدیق کردیم و آنان تکذیب کردند. ابوسفیان یا پیامبر صلی الله علیه مبارزه کرد و معاویه با علی علیه السلام و یزید با حسین علیه السلام به مخالفت برخاستند. و سفیانی با قائم آل محمد صلی الله علیه و آله خواهد جنگید. بر اساس این روایات، سفیانی جریان باطل در تاریخ بشر است و در این دو خانواده رویارویی حق و باطل صورت می گیرد و آنها نمونه ی بارزی از جریان حق و باطل هستند و سفیانی آخرین مهره از خاندان ابوسفیان است.

از احادیث و روایات آمده است که وی مردی بی بند و بار است. دارای نسبی است اموی در سوریه انقلاب می کند و انقلابش با پیروزی روبه رو می شود. پس بر دمشق، حمص، حلب، فلسطین و اردن غلبه می یابد. یهود و غیر یهود با شرط و پول او را حمایت می کنند. همه ی این امور حدود ۶ ماه به طول می انجامد.

سفیانی به مدینه و عراق لشکر می فرستد که در آنجا به غارت و کشتار مشغول می شوند. و جنگهایی در کوفه بین سفیانی و سپاه سید هاشمی و یمانی است. و در آخر حضرت مهدی پس از ظهور و پس از آنکه به کوفه می روند و حکومت خود را آغاز می فرمایند متوجه شام و سفیانی می شوند. جنگ بین آنها در می گیرد. پس بعد از مذاکراتی سفیانی تسلیم می شود و بیعت می کند، هر چند دوباره بیعت شکنی کرده و دوباره صبح هنگام بین دو لشکر جنگ

۲ - کمال الدین - ج ۲ - ص ۶۵۰.

می‌شود. تمام روز با یکدیگر پیکار می‌کنند تا خداوند حضرت بقیه الله علیه السلام و یارانش را پیروز می‌کند. آنان این لشکریان را می‌کشند و نابود می‌کنند.^۱

نفس زکیه: شهادت نفس زکیه بین رکن و مقام در مسجد الحرام، از نشانه های حتمی ظهور است. در نسب نفس زکیه اختلاف هست؛ گروهی او را حسنی و دسته ای او را حسینی می‌نامند. اما قطعی است که او سید و از خاندان پیامبر خاتم صلی الله علیه وآله است. در احادیث او را غلام نامیده اند. (جوان یا نوجوان) حضرت مهدی علیه السلام او را به مکه می‌فرستد تا از مردم مکه یاری طلبد، او اینکار را انجام می‌دهد و بدون هیچ گناه و اشتباهی به قتل می‌رسد. تنها دلیل کشتن، و شفاهی بودن مطلب و اعلام یاری طلبی حضرت مهدی علیه السلام است. شهادت او ۱۵ روز قبل از ظهور حضرت مهدی علیه السلام است.

حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرماید: « بین قیام قائم آل محمد؛ و قتل نفس زکیه بیش از پانزده شب فاصله نیست.^۱ »

خروج یمانی: اگر چه به طور خاص به زمان خروج یمانی اشاره نشده؛ اما روایاتی این رخداد را هم زمان با بعضی اتفاق های دیگر دانسته است.^۲

در روایات از یمن به عنوان خروج یمانی نام برده شده است. محمد بن مسلم می‌گوید: « بر امام محمد باقر علیه السلام وارد شدم و می‌خواستم از قائم آل محمد علیه السلام پرسش کنم. امام باقر علیه السلام پیش از آنکه من سوال کنم فرمود: « وَ إِنَّ عِلَامَاتِ خُرُوجِ السَّفِیَانِیِّ مِنَ الشَّامِ وَ خُرُجِ الْیَمَانِیِّ مِنَ الْیَمَنِ... » از علامات قیام او: خروج سفیانی از شام و خروج یمانی از یمن و ...

۱ - عقد الدرر - روایت نقل به معنی است.

۱ - بحار الانوار - ص ۲۰۳ به نقل از کمال الدین - ج ۲ - ص ۶۴۹.

۲ - محمد بن ابراهیم نعمانی - الیغبه - ص ۳۶۹.

به دلیل نبود روایات معتبر درباره ی اینکه قیام یمانی چگونه پایان می یابد و آیا بمانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را درک می کند یا خیر؛ نمی توان به طور قطع درباره ی پایان کار وی قضاوت کرد.

خسف (فرورفتگی) به بیداء: واژه خسف به معنای فرو رفتن و پنهان شدن است. که در قرآن این معنا، در آیاتی به کار رفته است. «بیداء» در لغت به معنای دشت هموار، پهنار، خالی از سکنه و آب و علف می باشد و نام سرزمینی بین مکه و مدینه است. منظور از خسف به بیداء آن است که سفیانی لشکری عظیم، به قصد جنگ با حضرت مهدی علیه السلام عازم مکه می کند. اما بین مکه و مدینه- در محلی که به سرزمین بیداء معروف است به گونه ای معجزه آسا، به امر خداوند، در زمین فرو می روند.

این حادثه در روایات اهل سنت و شیعه یکی از نشانه های ظهور و قیام معرفی شده و در شماری از آنها بر حتمی بودن آن تأکید شده است^۱.

نتیجه گیری

از مطالب گفته شده می توان برداشت کرد این جهان نیازمند مجی است که ریشه ظلم را بخشکاند و جهانیان را به سمت توحید هدایت کند و عدالت را بگستراند. ظهور این منجی همراه با نشانه هایی است که برخی از آن ها حتمی و برخی غیر حتمی است. چون تعدد یک مطلب در روایات ما را به این باور می رساند که این نشانه ها حتمی است. مثل صیحه آسمانی، سفیانی، خروج یمانی، قتل نفس زکیه، و تعدادی دیگر از این علائم، روایت معتبری که بتوان به آن استناد کرد وجود ندارد یا اینکه خواست خداوند این گونه است که اتفاق نیفتد. ولی می توان نتیجه گرفت که ظهور مهدی موعود عجل الله قطعاً، با نشانه هایی همراه است که با قبل از ظهور یا بعد از ظهور رخ می دهد.

۱ - محمد بن یعقوب کلینی - کافی - ص ۳۱۰.

منابع

*قرآن کریم

۱. احمدی - عاطفه - تنها راه - قم - مرکز تخصصی مهدویت - چاپ ششم.
۲. خامه یار - محمد - اولین های مهدویت - قم - مسجد مقدس جمکران - ۱۳۸۶
۳. صابری - محمد - پرده نشین دلربا - تهران نشر بنا - ۱۳۸۸
۴. غیاثی کرمانی - محمد رضا - حکومت مهدی و آخر الزمان - بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود - ۱۳۸۴
۵. کریمی - مرزبان - مهدی و مهدویت - اصفهان، نقش نگین - ۱۳۹۴
۶. کلینی - محمد - اصول کافی - قم - انتشارات الحدیث
۷. مجلسی - محمدباقر، بحار الانوار، ج ۲
۸. مقدسی شافعی - یوسف بن یحیی - عقدالدرر
۹. نعمانی - محمد بن ابراهیم
۱۰. نویسنده بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود با همکاری رادیو معارف - معارف مهدوی - قم - نشر بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود - ۱۳۹۴

سایت

۱. www.dehkadeha.com
۲. <https://fa.imamatpedaia.com>
۳. [doc<https://doc.civilica.com](https://doc.civilica.com)
۴. <https://magirans.com>
۵. <https://hawzah.net>
۶. <https://www.ghbook.ir>